

Voor onderzoek aan en de bescherming van Scholeksters

Verslag Waddenvogelfestival 2023

Op 6 en 7 mei werd op Texel alweer het achtste [Waddenvogelfestival](#) gehouden, georganiseerd door het Vogelinformatiecentrum en het Nationaal Park Duinen van Texel. Er was een Birdfair/vogelaarsmarkt waarop ook SOS met een stand aanwezig was. Een ander onderdeel van het festival is de Texel Big Day waar teams in 24 uur zoveel mogelijk vogelsoorten moeten zien te vinden. De deelnemende teams worden gesponsord en de opbrengst gaat naar een goed (vogel)doel. De Stichting Texel Vogeleiland bepaalt waar het geld naar toe gaat en dit jaar waren dat de grote stern en de scholekster. Er werd ruim 15.000 euro ingezameld. Het deel wat voor de scholeksters bestemd is zal worden besteed aan onderzoek (zenderen van scholeksters, zie ander item in deze nieuwsbrief), voor promotie van de doelen van onze stichting (folders) en voor bescherming van broedende scholeksters (schuilplekken voor scholeksters op het dak en broedpalen). Een uitgebreid verslag van het Waddenvogelfestival en meer uitleg over de bestemming van de opbrengst staat op onze [site](#).

Gezenderde scholeksters op de Hoge Berg

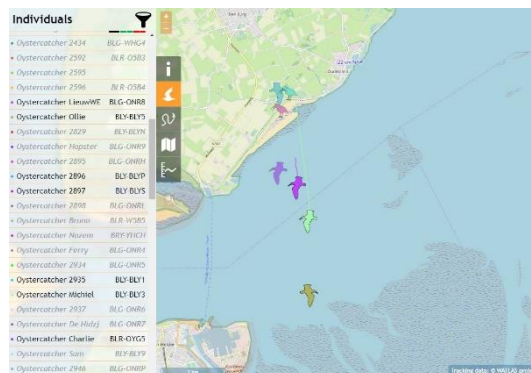
Waarom brengen de scholekster in het Hoge Berg gebied op Texel zo weinig jongen groot? Moeten ze te vaak en te lang hun broedterritorium verlaten om voedsel te zoeken? Om het terreingebruik van de op de Hoge Berg broedende Scholekster te volgen konden we ([Stichting Onderzoek Scholekster](#)) dit jaar dankzij het [waddenvogelfestival](#) en de deelnemers aan de [Texel Big Day](#) een aantal broedvogels uitrusten met zenders van het [watlas systeem van het NIOZ](#). Daarmee kunnen heel precies de bewegingen van de gezenderde Scholeksters gevolgd worden. Voor het bepalen van een betrouwbare locatie moet het signaal door minstens drie ontvangststations ontvangen worden. Er zijn vaste ontvangststations in Oudeschild en op het NIOZ, maar er kon ook een extra ontvangststation worden aangeschaft, die mooi hoog op de zendmast van Radio Texel in Den Burg mocht worden bevestigd. Desondanks verdwijnt het signaal van de zenders als de vogels op de Hoge Berg zijn, regelmatig achter een tuunwal of bosje en kan er dus geen positie worden bepaald. Maar als de vogels naar het Balgzand vliegen om daar naar voedsel te zoeken, dan wordt dat heel goed vastgelegd: elke paar seconden een positie. Op de screenshot hieronder van 13 juni om 21:21 zie je dat een flink aantal gezenderde Scholeksters in beeld is.

De zenders zijn ongeveer zo groot als een dikke 5 cent munt, met een lange dunne antenne, en worden op de rug van de vogel geplakt (zie foto, alleen de dunne antenne is zichtbaar). Ze vallen dus na een paar maanden af als de vogel ruit. Een voorwaarde voor donatie aan het zenderproject was dat de verschillende teams van de Texel Big Day de vogels een naam mochten geven en omdat er voldoende zenders waren mochten ook de medewerkers van het Vogelinformatiecentrum een naam bedenken. De vogels kunnen op de website van [watlas](#) live worden gevolgd, maar ze zullen lang niet altijd in beeld zijn. De

grootste kans heb je rond laagwater als de vogels op of onderweg naar of van het Balgzand zijn. Dus kijk eerst even naar de [waterstand](#). Maar je kunt je daar natuurlijk ook niets van aantrekken want met enige regelmaat zijn ze ook op de Hoge Berg in beeld. Een uitgebreid verslag en een eerste analyse van de gegevens is [hier](#) te lezen.

Scholekster met zender (steekt wit uit zijn veren)

Watlas-kaart met een aantal van de gezenderde scholeksters op 13 juni 2023 om 21:21.

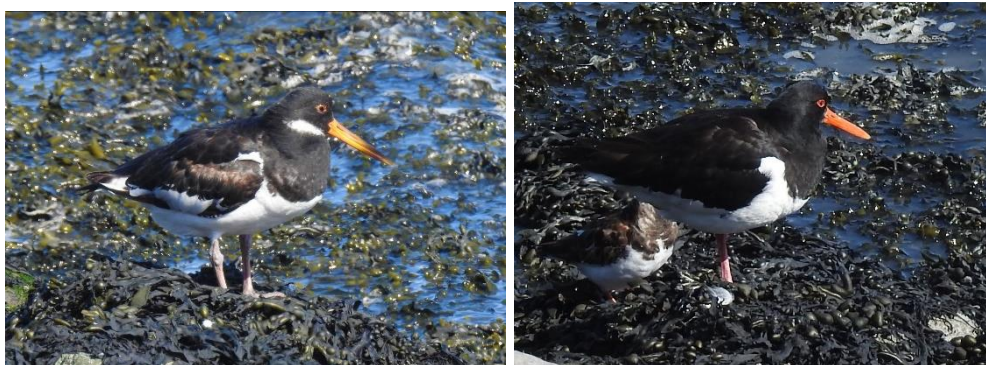
Jaar van de Scholekster: Ringlees-challenges

In het kader van het jaar van de scholekster zijn er meerdere ringlees-challenges georganiseerd. De **eerste ringlees-challenge**, die inmiddels afgelopen is, had als doel zo veel mogelijk als juveniel geringde scholeksters op te sporen op de sozen in het land. Een soos is een soort voor-verzamelplek voor scholeksters die van plan zijn daar in de buurt te gaan broeden. De ringlees-challenge is gewonnen door Derick Hiemstra, die maar liefst 55 als juveniel geringde Scholeksters wist op te sporen op sozen in het binnenland. Petra Manche werd een goede tweede, met 53 unieke als jong geringde Scholeksters. Ron de Jong deed veruit het grootste aantal aflezingen en zag daarbij 33 als jong geringde Scholeksters. Dankzij Betty de Graaff is er ook een mooie prijs voor de winnaar van deze challenge: een uniek Scholekster schilderij. We hebben nog niet besloten hoe we de prijs gaan uitreiken, maar we gaan er zeker een feestelijke gebeurtenis van maken.

Wat wel opvalt bij deze ringlees-challenge is dat er ook op heel veel plekken niet naar gekleurringde Scholeksters op de sozen is gezocht. Alle reden daarom om volgend jaar opnieuw een challenge te organiseren, waarbij het doel is zoveel mogelijk vogels die als jong geringd zijn, maar al jaren niet gezien zijn, op te sporen. Kijk [hier](#) voor de hele uitslag en verdere informatie.

Inmiddels is er een **tweede ringlees-challenge** gestart: waar zijn de Scholeksters die vorig jaar uit het ei zijn gekropen en nog niet toe zijn aan de strijd

om een broedterritorium? In het kader van het jaar van de Scholekster zijn we erg benieuwd waar de jonge Scholeksters zich in hun tweede zomer ophouden. Ze zijn dan in hun tweede kalender jaar en nog niet klaar voor de strijd om een partner en een broedterritorium. Ze moeten eerst nog leren om voldoende voedsel te vinden. Het goed leren openen van schelpdieren zoals mossels kan wel een paar jaar duren. De jonge Scholeksters blijven daarom overzomereren in het overwinteringsgebied, de Waddenzee of de Delta. In de zomermaanden zijn ze goed te herkennen aan de donkere snavelpunt, bruine ogen, grijze poten en witte keelband (zie foto). Volwassen vogels hebben alleen 's winters een witte keelband. Vaak is het verenkleed van de tweede kalenderjaars ook erg versleten. Wie vindt de meeste tweede kalenderjaars? Behalve eeuwige roem zullen we zorgen voor een mooie prijs. De challenge loopt van 1 juni t/m 31 december 2023. Kijk [hier](#) voor meedoen en de tussenstand .

Een tweede kalenderjaar scholekster (links) en een adulte scholekster (rechts) in de zomer.

Het volgende Scholeksterweekend

Ieder jaar wordt voor waarnemers, ringers, onderzoekers en andere belangstellenden het scholeksterweekend georganiseerd. Een van de doelen is om gezamenlijk kleurringen af te lezen op de HVP's in de omgeving. Door op verschillende plekken tegelijk waarnemingen te doen kunnen zo veel mogelijk scholeksters worden afgelezen. Op het moment dat de scholeksters vanaf hun overwinterings-gebied naar hun broedgebied vertrekken nemen de aantallen op de HVP's af. Tijdens en na het laatste scholeksterweekend werd de vraag gesteld of een deel van de scholeksters misschien al in januari naar de broedgebieden vertrekt. Dan zou daarmee januari niet de meest optimale maand zijn om overwinterende scholeksters af te lezen.

Daarom hebben we een enquête gehouden onder waarnemers, ringers en scholeksterweekendbezoekers waar hun voorkeur naar uit ging, januari of november, en voor de locatie: het Waddengebied of de Delta.

Het resultaat was een voorkeur voor november en naar de Delta. Dat betekent dat het volgende scholeksterweekend zal worden gehouden van 10-12 november 2023.

We zijn bezig met een geschikte en betaalbare locatie in de Delta. In de volgende nieuwsbrief meer hierover.

Vogelgriep

Al een aantal jaren maakt vogelgriep grote aantallen slachtoffers onder wilde vogels in Nederland. Het zijn wel steeds weer andere soorten die massaal het loodje leggen. Dit jaar zijn er met zekerheid een aantal Scholeksters gestorven door vogelgriep, maar er zijn nog geen meldingen van massale sterfte. Dat kan te maken hebben met het feit dat Scholeksters in de broedtijd niet in kolonies broeden, maar in grote territoria die fanatiek verdedigd worden tegen buurparen. Het aantal contacten is dus beperkt. Alleen aan het begin van het broedseizoen verzamelen ze zich op soezen, met enkele tientallen tot honderden individuen. In het overwinteringsgebied concentreren ze zich soms op hoogwatervluchtplaatsen (HVP's) met vele duizenden exemplaren die dicht op elkaar staan.

Vogels die sterven aan vogelgriep verliezen eerst de controle over hun bewegingen, zoals te zien op deze foto van Roland Jan Buijs, en sterven vaak in een heel verkrampte houding. Raak stervende of dode vogels niet aan. Het is wel belangrijk om melding te maken van vogelgriep verdachte stervende of dode vogels. Op de website van het [Dutch Wildlife Health Centre](#) staan daarover uitgebreide [aanwijzingen](#). Een dode vogel melden kan ook op de website van [Sovon](#).

Als er veel dode vogels liggen is het aan te raden contact op te nemen met de terreinbeheerder over het opruimen van de vogels. Het lijkt erop dat snel opruimen van de kadavers helpt bij het indammen van de uitbraak. Maar we hopen natuurlijk dat dit niet nodig zal zijn.

Stervende scholekster

Scholeksters op HVP

Ingevoerde waarneming zonder bijbehorende vangst in CR-Birding Submit?

Ook zeer ervaren aflezers worden er wel eens mee geconfronteerd nadat ze een afgelezen ring hebben ingevoerd in BirdRing of in CR-Birding Submit: ook na een

controle of kleuren en code goed zijn ingevuld toch alleen maar bij vogel de melding "niet verbonden" in plaats van de knop "toon life history". Frustrerend! Het kan zijn dat de ingevoerde code niet correct is: Is de vogel nog zichtbaar of heb je een foto? Controleer dan de code. Er zijn een paar veel voorkomende "instinkers": Wit kan verkleuren naar geel, een limekleurige ring kan onder bepaald licht gemakkelijk voor wit worden aangezien en een N, K, X of Y en een C, O of Q (zie foto links) kunnen op afstand verraderlijk veel op elkaar lijken. Of zijn de linker en de rechterpoot verwisseld misschien? Kijk voor meer informatie hierover op onze [site](#).

Daarnaast zijn er dit voorjaar weer vele honderden Scholeksters van kleurringen voorzien, verstrekt door de [Stichting Onderzoek Scholekster \(SOS\)](#). Als zo'n nieuw geringde vogel wordt gezien en afgelezen, dan zal er voorlopig nog geen match en dus ook nog geen complete *life history* beschikbaar zijn. Dat komt omdat de vangstgegevens van deze scholeksters nog niet in de database van CR-Birding Submit zijn ingevoerd. Als je dus de komende tijd een juveniele Scholekster met kleurringen ziet, zoals op onderstaande rechter foto, dan weet je zeker dat de ringgegevens nog niet bekend zijn en dat er dus in CR-Birding Submit ook geen volledige *life history* beschikbaar zal zijn. Op de foto's kun je mooi het verschil zien tussen een juveniele en een adulte Scholekster. De snavel van de juveniel is niet helemaal oranje, maar heeft een donkere punt. De ogen zijn bruin, niet rood met een oranje ring. De poten zijn grijsblauw, niet roze en de rug is bruin, niet zwart. Ook adulte vogels met spiksplinternieuwe kleurringen zijn vast dit broedseizoen geringd en staan dus ook nog niet in de database. Meer uitleg over dit onderwerp op onze [site](#).

Voer in elk geval geen alternatieven in maar wacht rustig af. Op enig moment zijn ook de vangstgegevens beschikbaar. Bovendien zijn er deskundigen die achter de schermen de waarnemingen langslopen en die proberen een 'foute' waarneming toch nog te koppelen aan de juiste scholekster.

Scholekster met ring met meerdere afleesopties: rechts geel kan C, O(nul) of Q (oude ring) zijn

Jonge, pas geringde scholekster

Scholekster op Beleef de Lente

In editie 2023 van Beleef de Lente is ook een paartjes scholeksters in beeld gebracht. Omdat de scholekster zijn jongen voert (en omdat de jongen van scholeksters die op het dak broeden niet weg kunnen lopen met hun ouders) is deze soort bij uitstek geschikt om met de camera in beeld te brengen. Voorwaarde is wel dat het paartje op het beoogde dak moet gaan broeden. In 2021 is een eerste poging gedaan, maar destijds sprongen de jongen al vroeg van het dak af en was het dus snel voorbij. Dit jaar lukte het wel. En van het paar bleken ook nog eens beide ouders gekleurringd. Er zijn drie jongen voor de camera uit het ei gekropen. Helaas werden er twee al snel door een buizerd gepakt. Maar één jong bleef ongedeerd en kon nog twee weken gevolgd worden. De ouders brachten regelmatig prooien aan en het jong groeide goed. Tot hij plotseling op een nacht over de rand van het dak sprong en uit beeld verdween. Uit de reacties van de ouder-scholeksters viel op de maken dat het jong in ieder geval goed terecht was gekomen. Omdat beide ouders geringd waren is daarmee hun geschiedenis bekend. De scholekster met de code RG-CHYZ heeft de eieren gelegd en is dus het vrouwtje; dat is bij scholeksters eigenlijk alleen op deze manier vast te stellen. RG-CHYZ is in 2018 op het nest gevangen bij het pompstation WMD aan de Loonerstraat in Assen door Bert Dijkstra en Rinus Dillerop en van kleurringen voorzien. Uit aflezingen en zendergegevens blijkt dat ze in de winter op Rottumerplaat verblijft. Alle aflezingen kun je [hier](#) bekijken . De partner LG-CKLA, het mannetje, is al in 2015 bij het pompstation op het nest gevangen. Ook van hem zijn alle aflezingen te zien in de zogenaamde [life history](#). Het paar heeft dus al heel wat jaren samen gebroed. Uiteindelijk heeft ook het laatste jongen uit 2023 het niet gered, deze blijkt ook door een buizerd te zijn gepakt.

Stills van de scholeksters op de website van Beleef de Lente.

Wie zijn wij

In april 2019 is de Stichting Onderzoek Scholekster, met de uiterst toepasselijke afkorting SOS, opgericht. Kort samengevat willen wij het onderzoek aan scholeksters stimuleren en de bescherming verbeteren met als uiteindelijke doel de neergaande trend van deze soort in Nederland te keren. Om onze doelen te bereiken vragen wij subsidies aan, maar donaties zijn natuurlijk ook van harte

welkom (NL65 TRIO 0379 6568 68 t.n.v. Stichting Onderzoek Scholekster). SOS heeft de ANBI status en giften zijn aftrekbaar. Voor vragen en opmerkingen kun je altijd terecht op het emailadres sosscholekster@gmail.com

*Foto's: Bruno Ens, website Vogelbescherming, Sjerp Weima, Roland Jan Buijs, Tom Voortman e.a.
Tekst Invoer Waarnemingen: met dank aan Sjerp Weima.*

Copyright © Stichting Onderzoek Scholekster, All rights reserved.

Our mailing address is:

sosscholekster@gmail.com